

Oecumenische dienst   Zondag 17 januari 2021
Overweging van ds. Martine Nijveld, gehouden in de Bergkerk

Overweging bij 1 Samuel 3: 2-10 en 19 en Johannes 15: 1-17

Lieve mensen, gemeente van Christus,

het begint in de nacht.

In de nacht
begint een nieuw
begin.

Nacht.

Samuël slaapt. Eli ligt op bed.
In het vers dat aan onze tekst voorafgaat
wordt gezegd dat er
geen visioenen doorbreken,
en dat woorden van de Eeuwige
schaars geworden zijn.
Het is een kille, stille tijd.
Geen visioenen, geen dromen van toekomst.
Een gevoel van uitzichtsloosheid.

De ogen van Eli

zijn zwak geworden:

hij wordt geportretteerd als moe en uitgeblust.

Zijn zonen, Chofni en Pinechas,

maken de chaos compleet: ze zorgen dat ze

zelf volop aan hun trekken komen,

maar hebben verder niemand iets te bieden.

Ze pakken wat niet van hen is. Ze doen maar, ze gaan hun eigen vrije gang.

En we horen hoe Eli hen hun gang laat gaan,

bezorgder over hoe de mensen over zijn zonen praten,

dan over het onrecht dat zij doen.

Nacht is het.

En in die nacht wordt Samuël geroepen.

Een nieuw begin geboren.

Met een zekere humor wordt het verteld.

Samuël wordt geroepen,

maar voordat de Eeuwige van wal kan steken,

rent Samuël naar Eli: riep u mij?

Eli sust hem in slaap:

ga maar weer zoet slapen, hoor, jochie.

Maar God geeft niet op,

roept opnieuw.

En Samuël gaat opnieuw naar Eli,

niet rennend dit keer, de schrik is er blijkbaar af.

Ga maar weer zoet slapen, hoor, zegt Eli.

En God houdt vol, een derde keer,
en weer gaat Samuël naar Eli.
Dan gaat Eli een licht op, en het is mooi
om te lezen hoe de oude Eli, met al zijn gebreken en falen,
met zijn fouten en zijn onvolkomenheden,
de jonge Samuël leert om te luisteren,
om zijn oren open te zetten,
om antwoord te geven,
om klaar te staan.
En God roept opnieuw.
We horen: Samuël, Samuël.
Twee keer wordt hij bij de naam geroepen,
zoals Abraham, zoals Mozes, en in het Nieuwe Testament
Saulus en Martha,
twee keer, let op, jij doet ertoe,
het doet ertoe wat nu gezegd wordt,
twee keer: een roeping.
En Samuël zegt wat Eli hem leerde:
Spreek, want uw dienaar hoort.

Het werkwoord horen zit ook verstopt in de naam van Samuël.
Daar gaat het blijkbaar om:
horen, open staan, ontvankelijk, oren open,
wees alert, leef alert, waakzaam.
Dé belijdenis van Israël klinkt door in zijn naam: Sjema Jisraël,
hóór Israël, de Heer is onze God, de Heer is één.
En heel zijn naam betekent:
God hoort.
Zoals verteld wordt hoe God het schreeuwen
en het hulpgeroep en het zuchten en het kermen hoort
van het slaafgemaakte volk in Egypte.
De Eeuwige heeft er weet van, lezen we in Exodus,
en dat zal geweten worden.

En dat alles in de nacht,
de donkerheid, de stilte, de crisis.
We horen zoveel nachtverhalen op dit moment:
mensen die hun bedrijf zien instorten,
de Britse coronavariant, uitgeput zorgpersoneel,
hoe blijf je overeind, wat houdt je gaande?
De toekomst is zo
ontzettend weerloos.

Ook in Johannes 15 lijkt het nacht.
Is het donker.
De hoofdstukken 14 t/m 17
zijn een soort van afscheidsrede van Jezus.
Voordat hij de nacht in gaat van zijn lijden, van zijn dood.
Gesprekken aan tafel zijn het,
waarbij vooral Jezus aan het woord is.

Johannes heeft,
anders dan de andere evangelisten,
geen verhaal over het laatste avondmaal van Jezus
met zijn leerlingen.
Maar wel komt hier de wijn op tafel.
In het beeld van de wijngaard, de wijngaardenier, de wijnstok en de wijnranken.
En in dat beeld klinkt verlangen.
Wijn verbeeldt het verlangen naar leven dat tintelt.
Naar leven dat goed is, vol vreugde, plezier, lachen.
Waar niet wat kwaad is goed wordt genoemd,
en waar onrecht niet recht wordt gepraat.
In dat beeld van wijnstok en ranken
klinkt vooral verbondenheid door,
leven in verbondenheid, de geboden bewaren, leerling zijn, horen en doen.
Verbondenheid met Christus vraágt om verbondenheid met anderen.
Het levenssap dat van de wijnstok
naar de ranken stroomt
is het levenssap van de liefde.

Binnen dat beeld klinken de woorden
die dit jaar thema zijn van deze gebedsweek:
'Blijf in mijn liefde'.

Dat werkwoord blijven lijkt mij een werkwoord voor NU.
Het draagt iets in zich
van standhouden, op je plek blijven, niet weggelopen, duurzaam,
de wacht houden, waken, waakzaam.
Met vertrouwen. Met geduld.
Oefenen in erbij zijn, aandacht, kleine trouw.
Of zoals ik las in een boekje over de benedictijnse kloosterspiritualiteit:
elke dag biedt legio mogelijkheden voor
weglopen en wegdromen,
maar net zoveel mogelijkheden
voor liefde
en commitment.
Voor blijven, erbij blijven.
Bij het thema 'blijf in mijn liefde,
hoort een verbeelding van Dorotheus van Gaza, een monnik uit de 6^e eeuw.
Wie de livestream volgt, ziet het nu in beeld.
Voor wie alleen luistert, zal ik het ook beschrijven.

We zien een cirkel met een middelpunt.
Voor Dorotheus is dat middelpunt
God, liefde, kern van leven.
In de cirkel lopen lijnen van de buitenkant naar het centrum, naar die kern.
Dat zijn de wegen waarop mensen gaan, hoe ze leven.
Allemaal verschillende wegen, zoektochten.
En Dorotheus zegt dan:
hoe dichter ze bij elkaar komen, hoe dichter ze ook bij God zijn.
Maar met alle verdeeldheid, ieder de eigen gang, raak je ook God kwijt,

raak je verwijderd van de kern van het leven.

Een moeilijk beeld voor ons hier en nu,
waarin dichterbij komen juist even niet moet en niet kan.
Maar als de kern liefde is,
kan het beeld ook nu spreken.
In de liefde staan we dicht bij elkaar.
Lopen we bij die liefde weg, dan raken we elkaar kwijt.
Zonder de liefde verschrompelt en verschraalt het leven, de kerk, de samenleving.
Valt het huis in duigen.

Het spreekt, denk ik, voor zich dat liefde
voor Jezus geen zweverig woord is,
niet voor niets klinkt er als in één adem achteraan:
hou je aan mijn geboden.
Liefde is stevig, is horen van pijn, is open oren, is werken, is volhouden,
is doen, is omzien, is niet graaien en hebben en houden,
is keuzes maken, je verbinden, is opstaan en gaan.
Is je leven geven, leven met inzet van alles wat je hebt.

Tegen de chaos in
van harde en bittere woorden,
van bezig zijn met alleen eigen ziel en zaligheid,
van rare theorieën,
van keihard beleid, van cynische blikken in de toekomst,
tegen al die chaos in
is liefde een huis waarin je kunt wonen,
samen met anderen, waar het veilig slapen is,
waar kinderen kunnen spelen, waar plaats aan tafel is.
Moge het zo zijn.
Amen.